

BIJNA BLINDE JOOST ORGANISEERT WORKSHOPS

'LETTERS ZIE IK NIET. WEL CONTRASTEN'

Elf jaar geleden hoorde Joost Rigter (36) dat hij een oogziekte heeft waardoor hij uiteindelijk vrijwel niets meer zal zien. Ondanks het feit dat hij alleen nog licht en donker kan onderscheiden, geeft hij workshops in positief denken. "Het is inspirerend om van je beperking je kracht te maken."

TEKST MYLÈNE DE LA HAYE FOTO'S PAUL TOLENAAR

Het is gek als er geen enkel verschil is of je ogen open of dicht zijn. Open is zwart. Dicht is zwart. Iets dat je in het dagelijkse leven zelden meemaakt. Er is altijd wel een beetje licht; hoe weinig ook. Hier niet. Het is zwart om ons heen en uit die duisternis klinkt de heldere stem van onze gastheer Joost Rigter, 36 jaar en in de afgelopen tien jaar vrijwel blind geworden. Tijdens de workshop, in het Amsterdamse restaurant 'Ctaste' waar wordt gegeten in het pikdonker, probeert hij ons kennis te laten maken met zijn wereld en ons tegelijkertijd ervan te overtuigen dat je, zelfs als je blind wordt, positief kunt blijven. "Ik heb een uitdaging voor jullie," zegt Joost, en er lijkt een vleugje leedvermaak in zijn stem door te klinken. "Ga allemaal staan."

Gestommel als iedereen in de krappe ruimte zijn stoel naar achteren schuift en zich onder zijn tafel vandaan wurmt zonder al te veel mensen een elleboog- of kopstoot te geven. "Geef nu vier verschillende mensen om je heen een hand," klinkt het. De spot in zijn stem was geen inbeelding. Ongetwijfeld staat Joost nu, beschermd door de duisternis, te gniffelen over het geklungel dat er om hem heen losbarst en dat zijn dagelijkse realiteit is. "Oh, sorry... Waar is je hand? Auw, mijn oog... Ober, ik heb een glas omgegooid... Wie heb ik hier? Wacht even, ik zit met mijn vest vast in een armband... Van wie zijn deze borsten?" Joost meldt zich weer. "Het kan altijd erger mensen. Ik heb tijdens een feest een keer iemand met een Ted de Braaksnor een zoen gegeven omdat ik dacht dat het een vrouw was." >>

Na anderhalf uur in het donker is het behoorlijk wennen aan het buitenlicht.

Joost: "Ik heb een keer iemand met een snor een zoen gegeven omdat ik dacht dat het een vrouw was."

Blauwdruk in m'n hoofd

Eén week later loopt Joost Rigter – gezichtsvermogen 2 procent – met zelf-verzekerde tred en zonder stok (!) een Amsterdams restaurant binnen waar we hebben afgesproken voor het interview. Zodra hij mijn stem hoort, begroet hij me met een handdruk en drie goed geplaatste zoenen waarna hij zich excuseert voor een kort bezoek aan het toilet. "Dat is beneden," zeg ik behulpzaam. "Weet ik toch," grinnikt hij, "ik heb een blauwdruk in m'n hoofd van elke plek waar ik ooit bent geweest." Moeiteloos daalt hij het smalle trappetje af naar beneden om een paar minuten later tegenover me plaats te nemen. Niemand in dit restaurant heeft een bijna blinde gezien. Alleen een charmante, stijlvol geklede jonge vent die hier komt lunchen. Hij kijkt me aan, althans zo lijkt het, en zegt: "Ze hebben hier een Thaise vissoep die echt heerlijk is." Als ik niet beter wist, zou ik zweren dat hij me kon zien. "Nee, ik kan je gezicht niet zien maar ik herinner me je van vroeger. Krullen toch? En ja, die stem. Die is herkenbaar. Aan de zijkanen zie ik beter dan in het midden. Als ik nu naar je borsten zou kijken zou ik misschien een heel klein stukje van je gezicht kunnen zien. Maar ja, dat gaan we maar niet doen." Joost was een druk, levenslustig en ambitieus kind. Toen hij 10 jaar was kreeg hij een brilletje omdat men dacht dat hij een astigmatisme had, een optische afwijking waardoor dingen vervormen. Ondanks dat was Joost een goede tennisser en toen hij 12 jaar was, schopte hij het zelfs tot clubkampioen. Hij zag dat kampioenschap als een goede aftrap voor grootse en meeslepende

plannen. Hij ging een eigen restaurant beginnen. De naam had hij al; het zou 'Op de schaal van Rigter' gaan heten. "Ik ben altijd positief omgegaan met het feit dat ik slechter zag dan de rest. Ik zag het nooit als een belemmering. Op m'n 18de fietste ik met een paar vrienden naar een feestje in Huizen, een feest op een boot. We zouden gaan varen. Bij de haven aangekomen fietste ik via zo'n schuin aflopende sleepbaan, waar ze boten uit de haven slepen, zo het water in. Toen ik even later kletsnat weer naar boven kwam, fiets aan de hand, zei ik: *Jongens, zit m'n haar goed?* en ben ik gewoon naar dat feestje gegaan." Niemand had op dat moment door dat de strijdbare Joost een progressieve oogziekte had die hem uiteindelijk blind zou maken, dus ging hij stug door met verwezenlijken van zijn horecadroom

'HET IS MOEILIK AF TE LEREN OM NET TE DOEN ALSOF ER NIETS AAN DE HAND IS MET MIJ. IK DOE DAT AL TWINTIG JAAR'

en ging hij zelfs in de horeca werken. "Ik stond bekend als 'de Brokkenpiloot'," zegt hij. "Niet zo gek als je in de bediening zit met nog maar 20 procent gezichtsvermogen. Totale ontkenning. Met mij was niets aan de hand. Ik heb heel wat glazen verse jus of rode wijn over mensen heen gegooit."

Erfelijke, progressieve, ongeneeslijke oogziekte

Pas op zijn 26ste, toen hij zijn werkzaamheden echt niet meer naar behoren kon uitvoeren, werd bij hem Retinitis Pigmentosa geconstateerd; een erfelijke, progressieve en ongeneeslijke oogziekte waarbij pigment zich afzet op je netvlies en waar je uiteindelijk nagenoeg blind van wordt. Het UWV verklaarde hem voor 90 procent arbeidsongeschikt. "Dat was een *wake up call*. Ergens ook wel een opluchting omdat ik eindelijk wist wat er mis was met mij. Als ik dat eerder had geweten, had ik mijn leven daar beter op kunnen aanpassen. Daar was ik destijds wel even boos over."

Nu het restaurant 'Op de schaal van Rigter' er niet zou komen, meldde Joost zich bij de Bart Foundation, een organisatie die mensen met een handicap helpt hun ambities waar te maken. Hij begon er als vrijwilliger, maar door zijn enthousiasme en positieve instelling kreeg hij een vaste aanstelling. Toen zijn ogen zo slecht werden dat hij ook niet meer kon lezen en schrijven, stopte ook die baan en ging hij opnieuw de wao in. Daarna ging hij naar Visio, een organisatie voor revalidatie en training van mensen met een visuele beperking waar hij leerde braille lezen en een blindenstok hanteren; die hij tot op de

dag van vandaag niet gebruikt...

"Ik wil uit die verdomde wao," zegt Joost terwijl hij handig een heel ingewikkeld broodje soldaat maakt met mes en vork, inclusief lastig weggrollende cherrytomatjes. Knap, want de warme lunch die ik vorige week tijdens zijn workshop in het donker geserveerd kreeg heb ik, na vruchteloze pogingen het op een nette manier te doen, stiekem in zijn geheel met mijn handen naar binnen gewerkt, inclusief het sausje voor over de warme groenten. Niemand die het zag. Joost vertelt enthousiast over zijn gloednieuwe bedrijf. "Ik ga van die workshops een succes maken. Ze worden steeds beter. Laatst gaf ik bij Randstad een workshop over de economische crisis. Iedereen moest een blinddoek omdoen, alle positieve aspecten van de crisis opschrijven, en daar een presentatie over voorbereiden voor de directie. De directeur kwam ook daadwerkelijk zogenaamd binnen, ik deed een deur open en dicht, en iedereen presenteerde zijn voorstel. Er bleek beter naar elkaar geluisterd te worden dan zonder blinddoek en er kwamen onverwacht veel positieve ideeën uit."

Moeite met etiket 'blind'

Joost heeft één grote wens; totaal financieel onafhankelijk worden ondanks z'n beperking. Maar, niets menselijks is hem vreemd, hij speelt een beetje verstoppertje met zichzelf. Hij zegt dat hij zijn blindheid accepteert maar het feit dat hij nog steeds zonder stok door een megadruk Amsterdam loopt, met alle gevaren van dien, doet vermoeden dat hij nog wat moeite heeft het etiket 'blind' definitief opgeplakt te krijgen. "Ik geef toe dat ik best een beetje stoer

en ijdel ben. Die stok is het laatste bastion dat ik moet nemen. Ik heb wel geleerd om dingen te vragen ook al zijn dat vragen die, als je ooit clubkampioen bent geweest, niet gemakkelijk zijn. Als ik op een perron sta en ik moet aan mensen vragen 'is dit de trein naar Utrecht?' terwijl ik zo ongeveer pal voor het bord sta, voel je dat mensen je aanstaren zo van 'zie je dat dan niet?' Nee, letters zie ik niet. Wel contrasten, lijnen, stoepranden dus over straat lopen gaat nog best. Als ik moet oversteken, loop ik mee met de mensen die ook staan te wachten. Als ze door rood lopen, loop ik met ze mee. Ik loop liever met mensen door rood dan dat ik naar zo'n tikker luister. Dat kan ook de tikker van dat andere stoplicht zijn. Wat de stok betreft zit ik overigens niet meer helemaal in de ontkenningfase; hij is besteld, ligt zelfs al in de kast en ik zal hem binnenkort moeten gaan gebruiken. Vooral in het donker wordt het de laatste tijd moeilijk. Laatst ben ik in de Utrechtsestraat bovenop een hond gaan staan. Ik til mijn voeten altijd vrij hoog op zodat ik oneffenheden kan vermijden, en ik trapte op een klein hondje dat een enorme piep gaf. Ik zie twee donkere gedaanten op me afkomen die aan me vragen of het allemaal wel goed gaat met mij. Een dreigend moment. Op zo'n moment is het handig om een stok te hebben. Ook als je iemands biertje omgoot in de kroeg. Als ik die stok eindelijk ga gebruiken word ik waarschijnlijk nog veel succesvoller in wat ik doe omdat het een grote stap is naar wie ik nu ben. Het is moeilijk af te leren om net te doen alsof er niets aan de hand is met mij. Ik doe dat al twintig jaar." Een mooie blondine komt afruimen en ik praat even met haar. Ze kan het niet laten een goedkeurende blik op Joost te werpen; wat ik natuurlijk tegen hem vertel zodra ze haar hielen heeft gelicht. "Tja," grinnikt hij. "Vroeger kon ik contact hebben met een mooie vrouw die 30 meter bij me vandaan stond in een kroeg. Dat gaat niet meer. Ik zie geen non-verbale communicatie

meer, ben totaal afhankelijk van een stem, al zit ook in de toon van een stem non-verbale communicatie. Wat ik doe en mensen probeer te leren in mijn workshops, is om te genieten van kleine overwinningen. Als ik bijvoorbeeld geen melk meer heb kan ik twee dingen doen: water drinken of melk gaan kopen. Melk kopen is een grote onderneming voor mij, maar als het dan eenmaal is gelukt en ik heb het allemaal weer overleefd en ik schenk na een uur zwoegen eindelijk dat koude glas melk in, smaakt dat zo lekker. Die kleine successen zijn heel belangrijk. En niet boos zijn. Vroeger fietste ik veel en graag lekker hard. Als ik nu op straat zo'n fietser voorbij voel zoeven, denk ik niet: verdomme, ik kan dat niet meer, maar: wat knap dat hij zo snel kan fietsen. Ik ben al zo lang slechtiend dat ik ernaar kijk vanuit mijn perspectief. Wat ook mooi is, is dat ik veel minder oppervlakkig ben dan vroeger en mezelf beter heb leren kennen. Interessant hoor. Ik kan het iedereen aanraden."

Na de lunch lopen we samen naar mijn motorfiets. "Stoer," zegt hij terwijl hij ernaar tuurt en de contouren probeert te voelen. "Wat is het voor kleur? Roze? Rood?" Hij gaat erop zitten en lacht: "Weet je dat ik zelfs nog kort heb auto-gereden? Ha, ha. Levensgevaarlijk. Hoe staat hij me?" Hij staat hem geweldig. Je zou zo bij hem achterop stappen. ←

De volgende workshop van Joost Rigter, 'een bord vol inspiratie' geheten, wordt gegeven op 26 mei. Inschrijven via: www.mindworkproductions.com of via www.joostrigter.nl.